

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาหลักการและเหตุผล

“บัว” ถือเป็นพรรณไม้มาของไทยที่พบเห็นได้โดยทั่วไป ซึ่งบัวมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทยมาช้านาน แม้ว่าต้นกำเนิดของบัวจะไม่ได้เป็นพืชพื้นเมืองของไทยก็ตาม แต่คนไทยก็มักจะผูกพันกับบัวมาช้านาน จะเห็นได้จากการใช้บัวเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ โดยเชื่อมโยงกับพุทธศาสนา การใช้ส่วนประกอบของบัวในประโยชน์หลายด้าน อาทิ การใช้เป็นส่วนประกอบในยารักษาโรค การใช้ในการบริโภค การใช้แทนบรรจุภัณฑ์ในการห่อหุ้มอาหาร การใช้เป็นไม้ดอกในการปลูกเพื่อประดับตกแต่ง หรือตัดดอกเพื่อใช้ในการตกแต่ง เป็นต้น ซึ่งในประเทศไทยมีเกษตรกรที่เพาะปลูกบัวในเชิงพาณิชย์มากมายกระจายในทุกภูมิภาคของประเทศ จึงทำให้มีผลผลิตออกสู่ตลาดอย่างต่อเนื่อง ด้วยเป็นพืชที่เพาะปลูกและดูแลรักษาง่าย สำหรับในด้านของคุณประโยชน์และสรรพคุณนั้น “รากบัว” ก็ถือว่ามีคุณประโยชน์และสรรพคุณหลายด้าน เพราะรสหวานเย็นมันของรากบัว จะช่วยบำรุงกำลัง แก้อ่อนในกระหายน้ำ แก้เสมหะ แก้พุพอง แก้ตีพิการ แก้อาเจียน เป็นต้น บัวในจังหวัดนครสวรรค์ พบเพียง 2 ชนิดคือ บัวหลวงและบัวสาย สามารถนำรากบัวมาแปรรูปเป็นรากบัวเชื่อมได้รสชาติไม่ต่างกัน (สุพรรณิการ์ โกล่อม และคณะ, 2552)

จากการลงสำรวจพื้นที่ระหว่างเดือนมีนาคม 2560 คณะผู้วิจัยร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลทับกฤช และพัฒนาการตำบลพบประเด็นที่น่าสนใจที่สุดในขณะนี้ที่สะท้อนถึงปัญหาของคนในชุมชนทับกฤช อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ นั่นก็คือ มีการปลูกบัวเพื่อการค้าเป็นจำนวนมาก เพราะหากกล่าวถึงบัวในแง่ของการรับประทานเป็นของหวาน คนไทยก็มักจะนึกถึงรากบัวเชื่อม เช่น นำรากบัวเชื่อมมาใส่กับน้ำแข็งใส หรือมาใส่กับไอศกรีม ใส่กับน้ำเต้าหู้ เต้าฮวย นอกจากนี้รากบัวยังสามารถนำมาประกอบเป็นอาหารคาว เช่น รากบัวต้มซีโครงหมู รากบัวต้มพุทราจีน เป็นต้น โดยเฉพาะปัจจุบันประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทับกฤชที่แปรรูปผลิตภัณฑ์จากรากบัวเชื่อมยังขาดความพร้อมในเรื่องขององค์ความรู้ มาตรฐานการผลิต รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ และยังไม่มีการรวมกลุ่มของคนในชุมชน ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งจากการแข่งขันทางการตลาดในชุมชน ซึ่งทางพัฒนาการตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลทับกฤชต้องการแก้ไขปัญหาและรวมกลุ่มผู้ผลิตให้เกิดเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งผู้ผลิตต่างมีปัญหาร่วมกันคือ ปัญหาการตกทรายในรากบัวเชื่อม ปัญหาการขาดบรรจุภัณฑ์ที่ทันสมัยและดึงดูดใจลูกค้า งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ **“แบบมีส่วนร่วม ต่อแนวทางการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลทับกฤช อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ต่อแนวทางการส่งเสริมรากบัวเชื่อมให้เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน”** สำหรับเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่จะทำคนในชุมชนที่ผลิตรากบัวเชื่อม ได้ปรับวิธีคิด วิธีปฏิบัติ ให้มีคุณภาพ มาตรฐาน และเป็นที่ยอมรับ

วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนแบบมีส่วนร่วมต่อแนวทางการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลทับกฤช อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ต่อแนวทางการส่งเสริมรากบัวเชื่อมให้เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน

กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน

ประชาชนในชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลทับกฤชอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ หลังจากที่คุณวิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจและจัดอบรม ได้มีกลุ่มที่มีความสนใจในการพัฒนารากบัวเชื่อมเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยการนำของคุณแม่มะลิ นอกจากนี้ยังมีคุณพรศักดิ์ วงศ์มหา รับผิดชอบที่ติดตามเอกสารและดำเนินการจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร่วมกับพัฒนากรอำเภอ

นิยามศัพท์เฉพาะ

การมีส่วนร่วม (Participation) การที่ประชาชนและ อบต.ทับกฤช ที่มีความเกี่ยวข้องกับรากบัว เชื่อมมาร่วมกันแสดงถึงความสนใจอย่างจริงจังในการแก้ไขปัญหาการผลิตรากบัวเชื่อม

ภูมิปัญญาการผลิตรากบัวเชื่อม หมายถึง แบบแผนการดำเนินชีวิตของคนในตำบลทับกฤชที่มีคุณค่า เฉลียวฉลาดในการแปรรูปรากบัวเป็นอาหารหวาน ซึ่งได้สั่งสมและปฏิบัติสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน

ชุมชน หมายถึง อาณาบริเวณในพื้นที่เขตการดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลทับกฤช อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบแนวทางในการแก้ไขปัญหาการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากรากบัวที่ตกทราย
2. ทำให้ทราบปัญหาการขาดบรรจุภัณฑ์ที่ทันสมัย มีคุณภาพ ดึงดูดใจลูกค้า และเป็นที่ยอมรับของตลาด
3. เกิดการกระตุ้นการสร้างกลุ่มอาชีพของคนในชุมชน ให้เกิดเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน